

Listina XVIII G 199 Národní knihovny v Praze:
Soubor islámských magických čtverců

Jiří Milička

Obsah

Úvod	3
1 Popis	4
2 Přepis listiny	7
Metodika a obecné připomínky k přepisu	7
2.1 Centrální pole	8
2.2 Magické čtverce	9
2.2.1	9
2.2.2	10
2.2.3	11
2.2.4	11
2.2.5	13
2.2.6	14
2.3 Šesticípá hvězda	14
2.3.1 Černě	15
2.3.2 Červeně	15
2.4 Centrální pole medailonů	15
2.4.1	16
2.4.2	16
2.4.3	16
2.4.4	16
2.4.5	16
2.4.6	17
2.4.7	17
2.4.8	17
2.5 Bordury medailonů	17
2.5.1	18
2.5.2	19
2.5.3	20
2.5.4	21
2.5.5	22
2.5.6	23
2.5.7	24

2.5.8	25
2.6 Krásná jména na borduře	26
2.6.1	26
2.6.2	26
2.6.3	26
2.6.4	26
3 Interpretace	27
3.1 Šifrovací tabulka	27
3.2 Šúfijská pomůcka	28
3.3 Pomůcka pro věštění	28
3.4 Talisman	28
3.5 Jiný magický účel	29
4 Závěr	30
A Orientační schéma listiny	2
B Fotokopie listiny	3
C Přepis centrálního pole	4

Úvod

Na Blízkém východě se trvale vyvíjely různé alternativní proudy k oficiálnímu islámu — mystika, magie atd., přitom přímé prameny k okultním vědám a některým řaiqám jsou nečetné. Je tedy nutno vzít zavděk i různými talismany a drobnými předměty. A právě rukopisná listina, jejíž edici tato práce předkládá, by se mohla stát cenným zdrojem informací k tomuto tématu.

Avšak nespokojíme se s pouhým přepisem této listiny, rekonstruujeme i informace ztracené na jejích poškozených místech a provedeme také pokus o interpretaci; nejprve budou shromážděny pokud možno všechny reálné funkce, které mohla listina mít, a poté bude systematicky deduktivně provedena kritika.

Obecné poznatky o magických čtvercích, jejich klasifikaci, způsobu tvoření a funkci v různých kulturách byly čerpány z *Tajemství magických čtverců* Vladimíra Karpenka [18], vyčerpávající monografie na toto téma. Pravděpodobně jediná monografie zabývající se arabskou kryptologií je dvoudílná *Ilm at-tamīya wa-istihrāj al-muammā inda 'l-Arab (at-tafšīr wa-kasr aš-šifra)*¹ od kolektivu autorů vedených Muḥammadem Mayarātīm, pro naši práci se ukázaly jako dostačující drobné kompilační články částečně závislé na tomto díle, které se zabývá spíše starší dobou, neboť je do značné míry založené na al-Kindiho knize o šifrování. Původní záměr byl vycházet v pasážích týkajících se *šūfizmu* z nejnovějšího pojednání Luboše Kropáčka *Súfismus. Dějiny islámské mystiky* [19], avšak faktografický obsah této publikace, navzdory jejímu rozsahu, se příliš neliší od informací nabízených týměž autorem v *Duchovních cestách islámu*, takže bylo nutno vycházet i z jiné literatury, zejména z Encyklopedie islámu [5]. Odtud byly také čerpány informace týkající se magie [8] [7] [12] [11], věštění [10] [14] apod.

Praha, 2. 8. 2008

¹Arabská kryptografie a kryptoanalýza, Dimašq 1998.

Kapitola 1

Popis

Listinu tvoří jeden čtverec 70×70 cm z tenkého, zažloutlého a místy poškozeného papíru, jehož struktura byla porušena, když byla listina podlepena plátnem. Stalo se tak zřejmě až v Národní knihovně, neboť z rubu prosvítá razítko, které můžeme identifikovat s razítkem vyskytujícím se i na jiných arabských rukopisech Národní knihovny a na němž je okolo orlice napsáno REGIÆ BIBLIOTHECA DI PRAGEN, v horní části pak korunka s křížem. Toto razítko nám říká, že listina byla ve sbírkách NK již před první světovou válkou, tedy že nepochází, na rozdíl od většiny rukopisů blízkovýchodního areálu, z knihovny wazīra Wafīka, posledního wezíra osmanského sultána, jehož sbírku zprostředkoval pro NK profesor Jan Rypka.

Jen matně je vidět ještě jedno razítko, které by se mohlo stát vodítkem pro toho, kdo by pátral po osudech této listiny — je přibližně stejně velké a jedinými rozpoznatelnými písmeny jsou Б IIIA (a sytější černý čtverec s nerozpoznatelným vzorem v horní části).

Dnes se listina skládá na čtvrtiny do mramorovaných desek prvorepublikového designu, ovšem podle přehybů můžeme určit, že původně se překládala vertikálně i horizontálně osmkrát a také v obou diagonálách, takže výsledný čtverec měl velikost naznačenou čtvercem na straně 5.

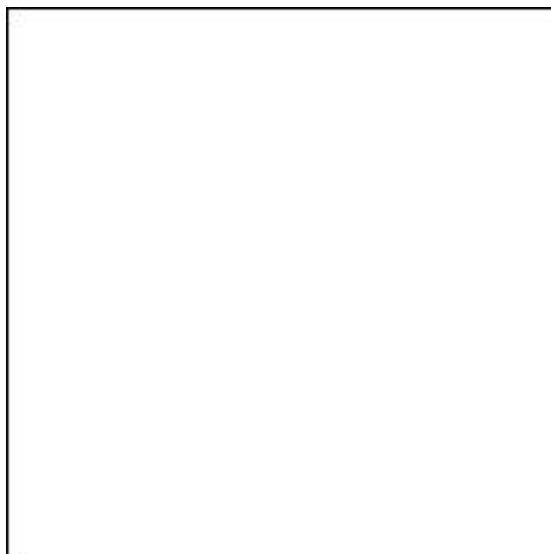
Základní text je vyveden v černé barvě, některá pole jsou psána červeně, na širší písmo byla použita zlatá barva, ta byla také užita (společně s tenkými černými linkami) na rámování a ozdobné akanty. V rostlinné výzdobě se objevují i modré tečky.

Květinové vzory mají jednotný styl, avšak jejich podoba je neustálená, můžeme tvrdit, že každý rám je originál.

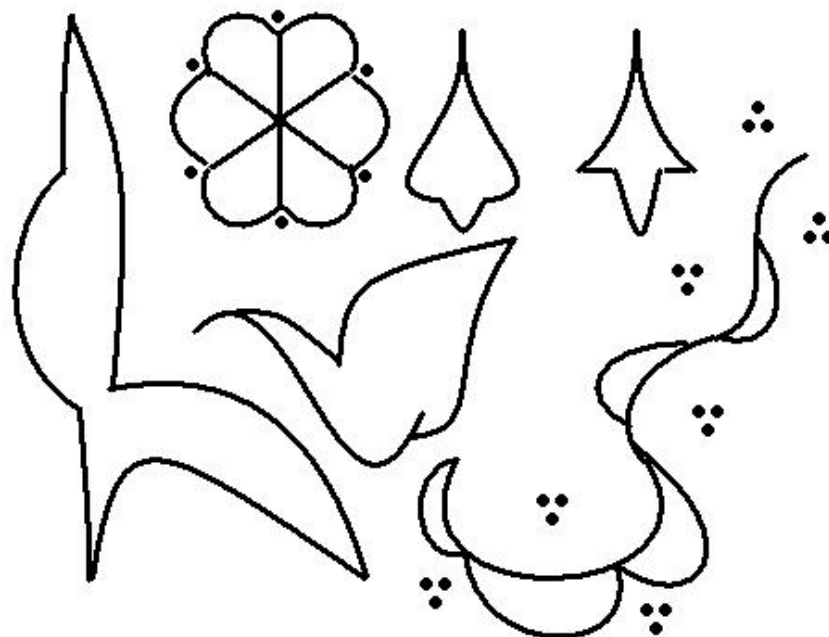
Z geometrických obrazců se vyskytuje pouze čtverec, obdélník, šesticípá hvězda¹ a šestiúhelník. K arabeskovému skládání vzorů nedochází.

Požít byl duktus *nashī*, samostatné *k* se psalo jako ك (avšak koncové *k* v textu má tradiční arabskou formu ك) číslice 4 jako ٤ a 5 zcela zvláště jako ٥,

¹Až do roku 1948 v islámském světě obvyklý útvar, základ mnoha klasických arabeskových vzorů, více o tématu islámské abstraktní malby pojednává Eva Wilson [22].

Obrázek 1.1: Velikost listiny po složení

Obrázek 1.2: Vzory často užívané v rostlinné výzdobě listiny

nebo jako .

Širší ozdobné zlaté tahy nesou stopy pevné ruky zkušeného písaře, zatímco text psaný drobně černě je méně uspořádaný a ne tak pravidelně rozvržený, případné chyby, obzvláště patrné v tabulce centrálního pole, byly přebarvovány zlatě.

K ortografickým zvláštnostem patří, že autor zásadně nepíše hamzu nad alifem na začátku slova a že umísťuje tečky i pod alif maṣṣūra. *Ṭrāb* je často chybný a někdy pouze z grafických důvodů. Zvláštní je také občasné oddělování spojovacího *wāw* od slova, k němuž se váže, kdy ho písař ponechal na konci řádku.

Kapitola 2

Přepis listiny

Metodika a obecné připomínky k přepisu

Text listiny byl nejprve přepsán a poté jednou překontrolován. Chyby v edici (odlišnosti od originálu) jsou dány nejen nesoustředěností při přepisování, ale také chybným čtením, neboť arabské písmo vyžaduje jistou míru interpretace i při opisování.

Chybějící, poškozené, nebo nečitelné části listiny byly, pokud to entropie dovozovala, doplněny komparativně z jiných zdrojů téhož textu (týká se koránských veršů). Tyto doplněné informace neoznačujeme tradičně pomocí závorek, ale zvýrazněním (v latině kurzívou, v arabském písmu čarou nad řádkem), což je pro tabulky technicky přijatelnější a funkční. Hranatými závorkami označujeme shluky písmen, jejichž správnost není jistá. Avšak ve většině případů jsme text nechali neúplný, což bylo účelnější; chybějící informace jsou naznačeny třemi tečkami (...).

Naopak vyvinuli jsme značné úsilí o rekonstrukci magických čtverců. Analýzu jejich struktury můžeme považovat za nejzajímavější a intelektuálně nejnáročnější část práce na této studii.

Uspořádání prvků v listině připomíná turecký koberec, proto pro snadnou orientaci používáme názvosloví typické pro tuto oblast. Prvky umístěné na borduře obtékají centrální pole v záporném smyslu otáčení (po směru hodinových ručiček), přičemž je zřejmé, že pokud je text segmentován do více prvků, pak jeho začátek je vždy v pravém horním rohu (orientováno podle centrálního pole). Pořadí prvků v přepisu zachováváme tak, aby text na sebe navazoval; blíže viz Orientační schéma listiny v Příloze A, kde je každé části listiny přiřazeno číslo podkapitoly, která se k ní vztahuje.

K přepisu tabulek byly použity evropské číslice, neboť studie je primárně určena evropské odborné veřejnosti, pro kterou je toto řešení jistě přehlednější; navíc by stejně nemohl přepis přesně kopírovat arabské formy, protože použitý font neobsahuje neobvyklý tvar číslice 5 používaný v listině (blíže viz kapitola 1) a autor se necítí být písmolijcem.

Pokud při rekonstrukcích pracujeme s čísly určenými podle hodnot arabských písmen, pak byly zjištěny podle gramatiky Jaroslava Sedláčka [20, str. 6, 7], s přihlédnutím k EoI [9].

Tato studie byla vysázena systémem L^AT_EX a ArabT_EX, tedy nebyla omezo-
vána žádnými technickými obtížemi, všechna nefunkční typografická řešení tedy
připadají na vrub autora, ne použité technologie.

2.1 Centrální pole

Centrální pole je vyplněno tabulkou o 100 × 100 polích, zlatě orámovaných a vyplněných černými samostatnými tvary arabských písmen. Na rozdíl od magických čtverců na okrajích jsou zde písmena zapsaná horizontálně, všechna stejným směrem, tedy tato tabulka určuje orientaci celé listiny.

Uvedeme zde pouze znění prvního řádku, plná tabulka je v Příloze C.

انا فتحنا لك فتحا مينا ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تاخر وبتيم¹ نعمته عليك
ويهديك صراطا مستقيما وينصرك الله نصرا عزيزا

Podle originálu:

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا (١)
لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا (٢)
وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا (٣)

Sūratu 'l-Faṭḥ (48:1-3) [1, s. 511]

Podle Hrbkova překladu:

1. Věru jsme ti dali dosáhnout úspěchu zřetelného,
2. (abys zvěděl), že Bůh ti odpustí tvé viny dřívější i pozdější a že dobrodiní Své k tobě dovršil a že vede tě stezkou přímou
3. a že Bůh ti pomáhá pomocí mocnou!

Súra Úspěch (48:1–3), [2, str. 574]. Vztahuje se ke smlouvě u Hudajbíje. Tyto verše bývaly, podle komentáře Ivana Hrbka, často vyšity na osmanských praporech.

Tento první řádek je permutován následujícím mechanismem:

¹Tašdīd nestandardně naznačen zdvojením písmene.

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
9	8	7	6	1	10	5	4	3	2
8	7	6	1	2	9	10	5	4	3
7	6	1	2	3	8	9	10	5	4
6	1	2	3	4	7	8	9	10	5
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5	10	9	8	7	4	3	2	1	6
4	5	10	9	8	3	2	1	6	7
3	4	5	10	9	2	1	6	7	8
2	3	4	5	10	1	6	7	8	9

Uprostřed prvního řádku jsou písmena و a ی, přičemž v druhém a ve všech dalších už jsou prohozená (názorně v Příloze C), jinak toto schéma není nijak porušeno.

2.2 Magické čtverce

2.2.1

Také magické čtverce začneme popisovat z pravého horního rohu ve směru hodinových ručiček. První je složen ze 16 čtverců, jež mají po stranách 7místná černá čísla, která vždy začínají 52999. . . a mění se pouze poslední dvojčíslí. Vnitřní pole pak červeně vyplňuje jméno týkající se Boha. Tabulku uvádím v přehlednějším zobrazení a zapisuji pouze ona měnící se poslední dvojčíslí, proto je vhodné napřed pro představu uvést první čtverec:

52999944	5299993.	
	نص	52999937
52999920		52999937

30	37 سه	40	41	39 قاطع	31	36	45 حكيم	43	44	30 نص	37
	44			33			34			40	
45	43 حكيم	34	35	32 نص	46	38	35 سه	32	33	41 قاطع	39
	36			38			46			31	
39	31 نص	33	32	46 حكيم	38	46	38 قاطع	35	34	36 سه	45
	41			35			32			43	
37	40 قاطع	44	43	34 سه	36	31	33 نص	41	40	44 حكيم	30
	30			45			39			37	

Součet řádků i sloupců je 302, společně s konstantním předčíslem je 18 399 502, pokud mají červená slova nějakou číselnou hodnotu, pak se na magičnosti čtverce neprojeví, neboť vnitřní pole schématicky vypadá takto:

A	B	C	D
C	D	A	B
D	C	B	A
B	A	D	C

Tedy neopakují se prvky v řadách ani sloupcích, zároveň rozdělíme-li čtverec na segmenty o 4 políčkách, také se nebudou opakovat, totéž platí i pro vnitřní čtverec. Jedná se o tzv. latinský čtverec, často používaný u písmenných talismanů. O jeho funkci při konstrukci pandiagonálních číselných magických čtverců (jako ho vidíme např. v kapitole 2.2.4) více [18, str. 115].

Vlastně vidíme, že se v celé tabulce vyskytují pouze 4 různé čtverce, které jsou jen jinak natočené. Můžeme si je zobrazit tímto způsobem:

↑ A	↑ B	↑ C	→ A
← C	↑ D	→ D	→ B
← B	← D	↓ D	→ C
← A	↓ C	↓ B	↓ A

Tedy vidíme, že čtverec je středově souměrný.

2.2.2

		ا ذو القوة	34	ف قاهر		
	ك شديد	41	ك شديد	39	ا ذو القوة	
ف قاهر	36	ا ذو القوة	اول	ي مقتدر	38	ك شديد
	ي مقتدر	35	ف قاهر	33	ف قاهر	
		ك شديد	40	ي مقتدر		
			ا ذو القوة			

Lichá pole jsou psána černě v úhlopříčce z dolního do horního rohu, sudá červeně z horního do dolního rohu. Po okrajích tabulky je ve zbylých trojúhelnících vyvedeno *allāh*, což kontrastuje s tím, že součet řádků, sloupců (v tomto zobrazení obé diagonálně) i úhlopříček magické tabulky je 111; přičemž centrální *awwal* má hodnotu 37 (v souladu s číselnou hodnotou písmen).

Volná písmena dávají dohromady jedno z epitet Božích — *al-kāfi* (hodnoty 20, 1, 80 a 10, tedy opět 111) a jsou permutována zcela stejně jako červená vnitřní pole prvního čtverce (kapitola 2.2.1). *Šadīd* (318), *dū 'l-quwa* (853), *qā-hir* (306) a *muqtahir* (745) jsou na tato písmena vázána, tedy řazena podle téhož klíče; celková hodnota těchto slov je 2 222.

Dopočítaná čísla (označená kurzívou) jsou jediná možná.

Přesně s tímto číselným magickým čtvercem, dokonce i stejně natočeným, se setkáváme v díle *Šamsu 'l-ma'ārifi 'l-kubrā wa-laṭā'ifi 'l-awāriḥ*² od *Muḥyiddīna 'abū 'l-Abbāse 'Aḥmada ibn 'Alī 'al-Būnīho*, severoafrického mystika a mága, jenž zemřel asi roku 1 225 n. l. [18, viz str. 112].

2.2.3

Obsahuje pouze vyšší čísla, je tedy zřejmě magickým čtvercem utvořeným „na zakázku“ tak, aby součet řádků a sloupců (v tomto případě platí i pro úhlopříčky) odpovídal například číselné hodnotě jména nositele talismanu, nebo nějaké jiné určité cifře. Tato hodnota je 13 671.

2274	<i>2287</i>	2282	2273	2286	2269
2277	<i>2268</i>	2290	2295	2261	2280
2279	<i>2293</i>	2263	2266	2292	2278
2281	<i>2262</i>	2296	2289	2267	2276
2272	<i>2291</i>	2265	2264	2294	2285
2288	2270	2275	2284	2271	2283

Lichá pole jsou psána v úhlopříčce shora dolů, sudá odspodu nahoru. Druhý sloupec je téměř zcela poškozen, avšak entropie nebyla tak velká, aby nám zabránila rekonstruovat natolik strukturovaný jev, jako je magický čtverec. Vidíme, že čtverec je soustředný, tedy že vnitřní čtverec 4. řádu (souřadnice B2–E5) je rovněž magický. To by ukazovalo, že k jeho konstrukci mohla být využita metoda popsaná ve spise *Ad-durru 'l-manzūmu fī 'ilmi 'l-awfāqi wa-'n-nuḡūm*³, který se také připisuje *Būnīmu* [18, viz str. 118].

2.2.4

Lichá pole jsou zapsána v úhlopříčce shora dolů, sudá zespodu nahoru. Jedná se o klasický magický čtverec o straně 8 polí, tedy s čísly od 1 do 64, konstantní součet (260) nenalezneme pouze na všech stranách, ale i po sečtení každé diagonály, jedná se o čtverec pandiagonální (o tom blíže [18, str. 61]), k čemuž se

²Slunce největších znalostí a laskavosti znalých.

³Seřazené perly o vědě magických čtverců a hvězd.

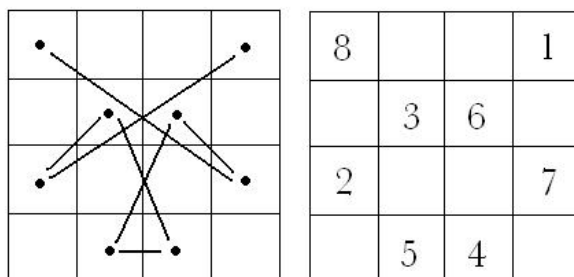
váže ta vlastnost, že součet všech jednotlivých čtverců 4. řádu, na něž jej můžeme rozdělit, je také 260, čtverce druhého řádu, kterých je zde 16, je vždy 130. Zároveň se jedná o čtverec soustředný, tedy vnitřní čtverec 4. řádu (souřadnice C3–F6) je taktéž magický, ne však už pandiagonální (k tomuto tématu více [18, str. 105]).

Jednička v pravém horním rohu naznačuje, že čtverec pochází z islámského areálu (o tomto trendu viz [18]).

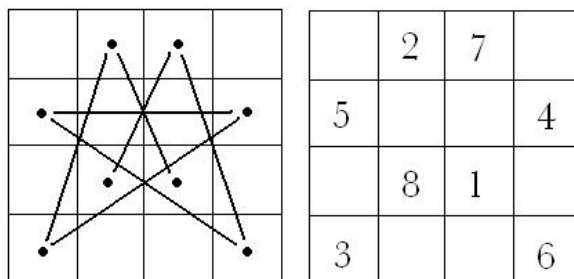
16	50	55	9	8	58	63	1
53	11	14	52	61	3	6	60
10	56	49	15	2	64	57	7
51	13	12	54	59	5	4	62
32	34	39	25	24	42	47	17
37	27	30	36	45	19	22	44
26	40	33	31	18	48	41	23
35	29	28	38	43	21	20	46

Tento čtverec je konstrukčně velmi zajímavý — jedná se o kontinuální metodu, typickou pro Blízký východ.

Čtverec můžeme rozdělit na čtvrtiny; každá pak je vytvořena následovně — nejprve od pravého horního rohu proplétáme posloupnost čísel:

Poté podobným způsobem proplétáme vyšší čísla.

Tímto způsobem zkonstruované jednotlivé čtvrtiny spojíme v jeden celek.

2.2.5

Lichá pole obsahují černé číslice píšící se v úhlopříčce shora dolů, sudá červené zdola nahoru, text je vyveden černě zdola nahoru; jedná se vlastně o dva, zřejmě nezávislé magické čtverce 6. a 7. řádu zapsané do jedné tabulky.

Tato tabulka je značně poškozena a dopočítání chybějících nebo nečitelných čísel by bylo nemožné, kdyby nebyla čísla zvláště uspořádána — k tvorbě černé části tabulky magického čtverce bylo totiž použito metody šachového koně⁴; chybějící černá čísla tedy lze po určité námaze odhadnout, červená pak dopočítat. Přesto však nezaručujeme, že zde uváděný výsledek je jediné možné nerozporné doplnění tabulky, součty úhlopříček by proti tomuto faktu mluvily.

												قطب										
												413	352	امامان								
												298	271	38	272	وتاد						
												156	163	51	278	304	177	بدلا				
												137	261	114	257	155	251	50	259	رقبا		
												35	244	414	253	136	348	113	246	154	266	نجبا
55	280	30	262	34	270	415	254	135	260	112	245	نقبا										
	159	249	54	258	300	264	33	275	414	265	134											
		110	267	158	279	53	247	299	274	39												
			132	269	387	273	157	276	52													
				411	250	131	255	110														
					36	256	410															
						302																

Pokud přijmeme nabízené doplnění chybějících hodnot, bude součet jednotlivých řádků i sloupců černé části 1 205, červené části 1 571; jednotlivá slova pak budou mít tyto hodnoty:

قطب 111 — ovšem číselná hodnota tohoto slova je 502, v tabulce 2.2.2 se navíc naznačuje, že 111 se může vztahovat přímo k Bohu.

امامان 399 — číselná hodnota slova je 133

وتاد 412 — pokud doplníme chybějící alif (na اوتاد), pak si hodnoty budou odpovídat.

بدلا 37 — hodnoty si odpovídají.

رقبا 32 — slovo není příliš čitelné (může být i نقبا . . .), pokud by skutečně znělo takto, pak by jeho hodnota byla 303

نجبا 56 — hodnoty si odpovídají.

نقبا 158 — hodnota písmen je 153, tedy téměř si odpovídají, ovšem jde jen o nepříliš podloženou rekonstrukci, slovo je téměř nečitelné.

Tyto nesrovnalosti mohou být dány tím, že tabulka nebyla správně dopočítána, nebo tím, že autor počítal s jinými hodnotami jednotlivých písmen, po-

⁴Viz [18, str. 93,94], což je oblíbený způsob pro tvorbu čtverců lichého řádu; např. sledujte polohu čísel 134, 135, 136 a 137, podobně řada 52–55 aj.

případě tím, že tabulka přiřazuje jménům „pravdivější“ hodnoty, než písmena - což by naznačoval např. již zmíněný *qutb*.

Tato slova, jakožto hierarchie světců — pól, dva imámové, kolíci, zástupci, dozorcí, znamenití a představení (k tomuto tématu viz [19, str. 182]) — by mohla naznačovat původ tabulky, neboť toto pořadí se lišilo podle jednotlivých *tarīq*.

2.2.6

Sestrojit čtverec řádu $n = 4k + 2 \wedge k \in N$ je velmi obtížné. Autor tohoto čtverce použil transpoziční metodu, což by samo o sobě nenaznačovalo areál jeho vzniku, ovšem zhlédáváme jistou podobnost mezi ním a čtvercem, návod na jeho sestavení můžeme nalézt v anonymním rukopise z 12. století, který je pod signaturou Fatih 3439 uchovávan v Istanbulu [18, viz str. 65](shodují se např. čísla v rozích, součet protilehlých čísel je často 101...).

Konstanta tohoto čtverce je 505, obvodové řádky a sloupce jsou psány vodorovně, jinak opět platí, že čísla v lichých polích jsou psána v diagonále zesponu nahoru, v sudých shora dolů.

10	90	93	9	94	6	98	5	99	1
4	27	75	76	24	79	23	80	20	97
89	19	38	62	66	37	67	33	82	12
14	73	36	46	56	57	43	65	18	87
88	30	61	51	49	48	54	40	71	13
15	72	41	47	53	52	50	60	29	86
85	32	59	58	44	45	55	42	69	16
17	70	68	39	35	64	34	63	31	84
83	81	26	25	77	22	78	21	74	18
100	11	8	92	7	95	3	96	2	91

2.3 Šesticípá hvězda

Tento útvar nalezneme na listině dvakrát, ve středu horní i dolní bordury, texty se liší jen mírně, ale přesto je uvádíme oba. Jde o šestiúhelník, do něhož je vepsána šesticípá hvězda, jejíž protažené linie tvoří šestiúhelník, do něhož je rovněž vepsána šesticípá hvězda. V cípech hvězdy nalezneme černě psaný text, v doplňku množiny cípů v šestiúhelníku pak text psaný červeně. Uprostřed útvaru je ve vzniklém nejmenším šestiúhelníku také červený nápis.

Rozdělení do jednotlivých polí naznačujeme lomítky.

2.3.1 Černě

Horní hvězda

Vnější hvězda

سُبْحَانَ اللَّهِ / وَالْحَمْدُ لِلَّهِ / وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ / وَاللَّهُ أَكْبَرُ / وَلَا حَوْلَ

Vnitřní hvězda

وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ / الْعَلِيِّ / الْعَظِيمِ / يَا اللَّهُ

Spodní hvězda

Vnější hvězda

سُبْحَانَ اللَّهِ / وَالْحَمْدُ لِلَّهِ / وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ / وَاللَّهُ أَكْبَرُ / وَلَا حَوْلَ

Vnitřní hvězda

وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ / الْعَلِيِّ / الْعَظِيمِ

2.3.2 Červeně

Horní hvězda

Vnější hvězda

بِسْمِ اللَّهِ / الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ / أَلَّا تَعْلَمُوا / عَلِيٍّ وَأَتُونِي / مُسْلِمِينَ / وَأَنَّ

Vnitřní hvězda

يَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ / يَا ذَا مَحْدِي / وَالْأَكْرَامِ / يَا حَيَّ / يَا قَيُّومَ

Šestiúhelník ve středu hvězdy

أَنَّ مِنْ سَلِيمَانَ

Spodní hvězda

Vnější hvězda

بِسْمِ اللَّهِ / الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ / أَلَّا تَعْلَمُوا / عَلِيٍّ وَأَتُونِي / مُسْلِمِينَ / وَأَنَّ

Vnitřní hvězda

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ / يَا ذَى مَحْدِي / وَالْأَكْرَامِ / يَا حَيَّ / يَا قَيُّومَ

Šestiúhelník ve středu hvězdy

أَنَّ مِنْ سَلِيمَانَ

2.4 Centrální pole medailonů

Zde se nacházejí citace dvou známých koránských veršů, rovnoměrně segmentované a kaligraficky vyvedené zlatým písmem.

2.4.1

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِّنْكُمْ
وَطَائِفَةٌ قَدْ

Ve jménu Boha milosrdného, slitovného. Potom na vás Bůh seslal, po tomto utrpení, bezpečí spánku, jenž pokrýl jeden oddíl z vás, zatímco druhý oddíl⁵

2.4.2

أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ
قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ

byl v duchu nespokojen a vyslovoval — pravdě navzdory — o Bohu domněnky, jež se podobaly doměnkám doby nevědomost. I řekli: „Cožpak my máme vůbec nějaké slovo v této věci?“ Rci: „Všechna tato věc

2.4.3

كَلَهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانِ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ⁶ مَا
قُتِلْنَا هُنَا

náleží Bohu!“ Avšak oni skryli v duších svých to, co ti najevo nedali, a řekli: „Kdybychom měli nějaké slovo v této věci, nebylo by mezi námi zabitých.“

2.4.4

قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ

Rci: „Kdybyste byli zůstali v domech svých, vskutku ti, jimž bylo předepsáno, aby byli zabiti, by věru vyšli k místům, kde nyní spočívají. A stalo se tak, aby vyzkoušel

2.4.5

اللَّهُ⁷ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Bůh to, co je v hrudích vašich, a aby odhalil, co je v srdcích vašich.“ A Bůh zná dobře, co je v srdcích skryto.

Súra Rod 'Imránův (3:154) Reakce na porážku u Uhudu.

⁵Citováno z Hrbkova překladu [2].

⁶Zde je zřejmá chyba — šay' má být v nominativu.

⁷Allāh je v souladu s tradicí zvýrazněn, a to obtažením tenkou černou linkou, poprvé a naposledy na této listině.

2.4.6

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

Bůh — není božstva kromě Něho, živého, trvalého! Nepadá naň dřímota, ani spánek. Jemu náleží vše, co na nebesích je i na zemi!

2.4.7

مَنْ ذِي⁸ الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ

Kdo může se u něho přimluvit jinak než s dovolením Jeho? On zná, co je před rukama jejich i co je za zády jejich, zatímco oni neobejmou

2.4.8

بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ⁹ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ¹⁰ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

z vědění Jeho nic leda to, co On chce. Trůn Jeho obepíná nebesa i zemi a strážení jejich mu obtíže nečiní — On vznešený je a mohutný!

Súra Kráva, Verš trůnu (2:255)

2.5 Bordury medailonů

Centrální pole medailonů jsou obepsána textem segmentovaným do krátkých, černě psaných řádků. Horní jsou psána v diagonále zdola nahoru, dolní shora dolů, avšak pořadí těchto segmentů je vždy zprava doleva. V přepise uvádíme tyto segmenty ve správném pořadí, ostatně systém je snadno pochopitelný a někdy je pořadí naznačeno opakováním téhož slova nebo jeho části.

⁸Opět odchylna od vydání, které máme k dispozici [1], kde je *dā*.

⁹V [1] je mediæ *kasra*.

¹⁰V [1] je závěsný *alif*: السَّمَاوَاتِ.

2.5.1

Horní kraj

... اللَّهُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹¹

... وَرَوْحِهِ اللَّهُ

... أَكْمِلُ وَ¹²

... اللَّهُ

... رَمِيَتْ¹³

... بِسْمِ اللَّهِ

... اللَّهُمَّ

... أَعَا

فَوْقَ حَدِّ ... وَيَا حَايَلًا بَيْنَ

[الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ حَلَّ سِي]¹⁴

... أَنْوُرِ اص ...

البدیع

الوارث

Dolní okraj

العني النافع

العني المانع الصارتا

وَ بَيْنَ الشَّيْطَانِ وَنَزْعِهِ

بَيْنَ مَا ...

...

...

... هُمْ وَاجْعَلْ

... وَيَكْتُمُهُمْ سَدًّا مِنْ نُورِ

عَظَمَتِكَ مُجَّابًا يَا مِنْ قُوَّتِكَ

وَحُكْمًا مِنْ سُلْطَاتِكَ أَنْكَ

¹¹Basmala — podporuje domněnku, že zde text začíná.

¹²Nestandardně se spojovací *wāw* nepojí k následujícímu slovu, ale je izolované na konci řádku.

¹³Zřejmě 8:17.

¹⁴8:24

حَيِّ قَادِرٍ اللَّهُمَّ اغْشِ عَنِّي
أَبْصَارَ النَّظِيرِينَ

2.5.2

Horní okraj

أَبْصَارَ النَّاطِرِينَ
... حَتَّى ... الْمَوَا ...
... اَدَ ...
... اَدَ ...
... تَالِي ...
... كَادَ ...
...
... لَبُّ اللَّهِ ...
... أَلْتَهَارَ أَنْ ...
... لِعِبْرَةٍ ...

Dolní okraj

الرَّشِيدِ الصَّبُورِ
لِعِبْرَةٍ لِأُولَى الْأَبْصَارِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ...
كُهْلُصْ ... بِسْمِ
اللَّهُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حُلْمَلِصِقْ كَمَاءِ انزَلْنَاهُ¹⁵
...
... نَاح ...
... ذِي لَا إِلَهَ
... إِلَّا هُوَ عَالِمٌ

¹⁵18:46, popřípadě 10:22.

2.5.3

Dolní okraj

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ¹⁶
 هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
 يَوْمَ الْأَلْزَقَةِ اِذِ
 الْقُلُوبِ لَدَى الْجَنَاحِ¹⁷
 كَاطْمِينٍ مَا لِلظَّالِمِينَ
 مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ¹⁸
 يَطَّاعُ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا
 احْضَرَتْ فَلَا اِفْسِمُ
 بِالْحُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ
 وَاللَّيْلِ اِذَا عَسَعَسَ
 وَالصُّبْحِ
 اِذَا

Horní okraj

اِذَا تَنَفَّسَ صَ وَ¹⁹
 الْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ²⁰
 بَلِّ اللَّذِينَ كَفَرُوا
 فِي ع ... وَ شَقَاقِ
 شَاهَتِ الْوُجُنُ وَعَمِي²¹...
 الْأَبْصَارُ كَلَّتْ
 الْأَلْسِنَةُ وَجَعَلَتْ
 خَيْرُهُمْ بَيْنَ عَيْنَيْهِمْ
 وَشَرَّهُمْ تَحْتَ قَدَمَيْهِمْ

¹⁶59:22¹⁷40:18, velké množství chyb.¹⁸81:15–18¹⁹Opět spojka wāw na konci řádku.²⁰38:1,2²¹Není citací Koránu.

وَحَاتِمِ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ
[بِحُجْنِ أَكْثَارِ فِيهِمْ]
فَسَيَكْفِيهِمْ

2.5.4

Horní okraj

فَسَيَكْفِيكَهُمْ
اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيُّ الْعَلِيمُ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا
بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
بِمَا سَأَلَكَ بَرُّ جَهْرَائِيلَ
حِينَ سَجَدَ عِنْدَ عَرْشِكَ
الْعَظِيمِ بِعِزَّتِ اسْمَائِكَ
يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ
أَنْ تُسَخِّيَ لِي مَلَائِكَتَكَ
مَتَّ
وَخُذْ²²

Dolní okraj

وَخُدْمَتِ عَرْشِكَ
وَخَضْرَتِ مَلِكِكَ²³
كَسْفِيئِيئِيلَ وَدَرْدِيئِيلَ
وَشَمْخِيئِيلَ وَرُوقِيئِيلَ
وَنُورِيئِيلَ وَنَمْعِيئِيلَ
وَظَلْهَكْفَائِيلَ وَحَرَائِيلَ
وَسَمْسَمَائِيلَ وَطَاظَائِيلَ
وَخَرْمِيئِيلَ وَطَغْنِيئِيلَ

²²Zvláštní je, že u slova *hidma* místo *tā' marbūṭaty* použil písař otevřené *tā'*.

²³Poněkud nestandardní angelologie by mohla být pomocným klíčem k určení původu listiny.

وَإِسْرَافِيلَ وَغُزْرَائِيلَ
وَمِيكَائِيلَ وَكَرْمَائِيلَ
بِكِرْسَايَه

2.5.5

Dolní okraj

وَكَرْسَايَه صَرْفِيَائِيلَ
وَغُزْرِيَائِيلَ وَيَضِيَائِيلَ
وَعَيْنِيَائِيلَ اِعْبُونِي
مَعَشَرَ الْمَلَائِكَةِ الْكِرَامِ
وَالْأَرْوَاحِ الطَّيِّبِينَ
عَلَيْكُمْ السَّلَامُ عَلَى
كُلِّ مَا الْمُرِيدُ اللَّهُمَّ
يَعْلَمُكَ وَيُقَدِّرُ تَكَ
عَلَى الْخَلَائِقِ وَ²⁴
بِعِزَّتِكَ

Horní okraj

وَبِاسْمِكَ الْعَزِيزِ الْمُتَعَاكِ
الْكَبِيرِ الْمُظَهَّرِ
الْوَاصِ²⁵ الْمُعَظَّمِ الْمُقَدَّسِ الَّذِي
فَضَّلْتَهُ عَلَى جَمِيعِ
الْأَنْمَاءِ كُلِّهَا عَنْ نَزْهَاتِهَا
وَمَنْبِعَاتِهَا وَشَرِيفَاتِهَا
وَرَفِيعَاتِهَا وَجَلِيلَاتِهَا
وَكَبِيرِ ... مَا سَمَحْتَ
لَا هَوْلَ إِلَّا لَكَ
الْكِرَامِ

²⁴Opět *wāw* na konci řádku.

²⁵Toto slovo je doplněno nad řádek.

2.5.6

Horní okraj

يُقْضُونَ جَمِيعَ حَوَالِي
 ظَرْفَةَ الْعَيْنِ إِنَّكَ عَلِيٌّ
 كُلُّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَبِالْأَحَابِرِ
 جَدِيٍّ دَبَّانًا تُقْبَلُ مِنَّا
 إِنَّكَ عَلِيٌّ كُلُّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 وَرَبَّنَا تُقْبَلُ مِنَّا إِنَّكَ
 أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
 وَتُبُّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ
 التَّوَّابُ الرَّحِيمُ مُبْحَانًا بِكَ
 رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ
 وَسَلَامٌ
 عَلَىٰ لِمَا
 لِمِينَ

Dolní okraj

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا قُدُّوْسُ
 يَا جَبَّارُ يَا
 يَا مُتَكَبِّرُ يَا
 فَرِّدُوا يَا يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ²⁶
 وَلَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ
 كُفُوًا أَحَدٌ يَا قَرِيبُ
 يَا عَلِيُّ يَا مُتَدَانِي
 يَا فَرِّدُ أَحَدُ يَا صَمَدُ
 يَا صَانِعُ كُلِّ

²⁶Až teď autor použil delší citaci z Koránu — 112:3,4. Stává se součástí vyjmenování *‘asmā’ al-ḥusnā*, nebo spíše o šúfijský *dikr*.

مَضْنُوعٍ

2.5.7

Dolní okraj

مَضْنُوعٍ يَا مُنْزِلَ
 الْبَرَكَاتِ يَا مُرَحِّصَ
 الْأَسْعَارِ يَا مُجِيبَ
 الْأَسْعَارِ يَا مَنْ هُوَ
 الْأُمُطَارِ يَا مَنْ هُوَ
 حَتَّىٰ أَبَدًا وَيَا مَنْ هُوَ
 قَيُّومٌ سَرْمَدًا وَهُوَ
 حَتَّىٰ قَوْمٌ سَرْمَادًا جَبَّارٌ
 عَظِيمٌ يَا مَلِكُ
 الْعَرْشِ اجْبُيؤَا الْمُنَادِي
 يَتَادِي مِنْ مَكَانٍ
 فِي نَبِ

Horní okraj

يَوْمَ يَسْمَعُونَ²⁷
 الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ
 يَوْمُ الْخُرُوجِ وَلَهُمْ
 مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا²⁸
 مَنْ يَدُ اجْبُيؤَا وَانزَلُوا
 فِي هَذِهِ السَّلْمَتِ
 بِغَيْرِ تَأْخِيرٍ بِحَقِّ هُنَا
 الْكَلَامِ الْعَظِيمِ
 وَالْقَسَمِ الْكَرِيمِ
 يَا سَرَّاحِيلُ

²⁷Společně s koncem předchozího medailonu variace na verše 50:41,44.

²⁸50:35

2.5.8

Horní okraj

يَلُ
 وَيَا سَرَاطِيلَ وَيَا سَرِيظًا
 وَيَا انْرَافِيلَ وَيَا صَحْرَافِيلَ
 وَيَا صَحْحَافِيلَ وَيَا نَهْقَائِيلَ
 وَيَا صَرَصَائِيلَ وَيَا فُقْتَائِيلَ
 وَيَا عَزْرَائِيلَ وَيَا سَمْكِيْلَ
 وَيَا سَهْكِيْلَ وَيَا سَمْكَائِيلَ
 وَيَا سَمْكِيَائِيلَ وَيَا
 اِرْقِيَائِيلَ وَيَا اِرْقِيَائِيلَ
 وَيَا الْحَوَادَّ وَيَا بَهْقَبَائِيلَ
 وَيَا نَهْفِيَائِيلَ
 وَيَا

Dolní okraj

وَيَا طَلْمِيَائِيلَ وَيَا اشْمُونَ
 وَيَا اشْكِي وَيَا قَلْمَائِيمِ²⁹
 وَيَا فَاقِيمِ وَيَا الْفَائِي
 وَيَابُنِيَا مَا اُحْبَبُوا هَذَا
 الصَّبْتِ حَامِلِ هَذَا الْاَوْفَقِ
 الْعَظِيمِ عَنِ شَرِّ جَمِيعِ الْحِيْنَ
 وَالْاَنْبِيَا الشَّيْطَانِيْنَ وَ
 اِدْفَعُوا عَنْهُ كَيْدَ الْكَيْدِيْنَ
 وَظَلْمَ الظَّالِمِيْنَ بِاَذْنِ
 رَبِّ الْعَالَمِيْنَ³⁰

²⁹Nejasná slova, koncovka *īm* připomíná hebrejský plurál.

³⁰Text zřetelně poukazuje na použití listiny jako talismanu.

2.6 Krásná jména na borduře

Jsou zapsána kaligraficky zlatým písmem na okraji tabulky.

2.6.1

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ
الْعَفَّارُ الْقَهَّارُ

2.6.2

أَلَوْهَابَ الرَّزَّاقَ الْفَتَّاحَ الْعَلِيمَ الْقَابِضَ الْبَاسِطَ الْخَافِضَ الرَّافِعَ الْمُعِزَّ الْمُنْزِلَ السَّمِيعَ الْبَصِيرَ
الْحَكَمَ الْعَدْلَ اللَّطِيفَ الْخَبِيرَ الْحَلِيمَ الْعَظِيمَ الْغَفُورَ الشَّكُورَ الْعَلِيَّ الْكَبِيرَ الْحَفِيفَ

2.6.3

الْمُتَّقِيَةَ الْحَسِيْبَ الْجَلِيلَ الْجَمِيلَ³¹ الْكَرِيمَ الرَّقِيبَ الْمُجِيبَ الْوَاسِعَ الْحَكِيمَ الْوَدُودَ
الْمُحِيدَ الْبَاعِثَ الشَّهِيدَ الْحَقَّ الْوَكِيلَ الْقَوِيَّ الْمُتَيْنِ الْوَالِيَّ الْحَمِيدَ الْمُحْصِيَّ الْمُبْدِئَ الْمُعِيدَ

2.6.4

الْمُحِيَّ الْمُتَمِّتَ الْحَيَّ الْقَيُّومَ الْوَاحِدَ الْمَاجِدَ الْوَاحِدَ الْوَاحِدَ الْفَرْدَ³² الصَّمَدَ الْقَادِرَ
الْمُقْتَدِرَ الْمُتَقَدِّمَ الْمُؤَخَّرَ الْأَوَّلَ الْآخِرَ الظَّاهِرَ الْبَاطِنَ الْوَالِيَّ الْمُتَعَالِيَّ الْبَرَّ التَّوَّابَ الْمُتَنَقِّمَ
الْعَفُوَّ الرَّؤُوفَ مَالِكَ الْمَلِكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ³³

³¹Není běžné.

³²Neobvyklé.

³³Jmen je méně než 100, přičemž poslední (a zřejmě nejmocnější) je zcela poškozeno, dochované zbytky vyšších písmen nám dovolují pouze konstatovat, že jím zřejmě není žádné z tradičních Božích jmen. Blíže o tématu krásných jmen Božích v islámu viz [16].

Kapitola 3

Interpretace

3.1 Šifrovací tabulka

Jak bylo řečeno v Úvodu, k blízkovýchodním šifrovacím systémům není příliš mnoho literatury ani pramenů, tedy bylo by přínosné, kdyby se ukázalo, že Charif Bahboub měl pravdu, když ve svém katalogu arabských rukopisů NK [4] označil tuto listinu jako šifrovací tabulku. A skutečně, na první pohled připomíná tabulku pro šifrování polyalfabetické šifry, která v Evropě vešla do dějin jako Vigenérova šifra [17, str. 77] (tzv. *chifre indechifrabile*) a která se zřejmě používala i na Blízkém východě [21]. Permutace textu ve spodní polovině centrálního pole jsou přesně inverzní k horní polovině, takže pro šifrování a dešifrování by se mohla používat jedna a táž tabulka — čtenář této studie si tuto vlastnost může sám ověřit na číselném schématu rozložení písmen v kapitole 2.1.

Problém spočívá v tom, že (na rozdíl od našeho schématu) se písmena v prvním řádku opakují. Tedy tradiční polyalfabetická šifra by vedla k výsledku, ze kterého by nebylo možné jednoznačně rekonstruovat otevřený text¹. Řešením by bylo přiřadit každému písmenu hodnotu určenou jeho pořadím v textu, popřípadě alespoň u opakujících se písmen naznačit jejich pořadí. Ovšem tento postup by byl zbytečně komplikovaný.

Naproti jisté nevýhodnosti, tento způsob by představoval poměrně bezpečný šifrovací klíč, neboť písmen je 100, namísto tradičních 26, což představuje pro luštitelů větší zátěž danou kombinatoricky, první řádek je permutován podle stěží odhadnutelného systému, navíc text v něm tvoří písmena v jiném pořadí, než je abecední a tím, že se písmena opakují, má šifrář možnost vytvořit z jednoho otevřeného textu zcela náhodně velké množství různých šifrovaných textů.

Čtverce na okrajích by mohly mít buď funkci nezávislou na hlavním poslání tabulky (magickou, nebo odvádět pozornost nezvaných očí), nebo by mohly sloužit ke generování hesla podle předem domluvených pravidel, což by, při

¹Další nejednoznačnost by mohla vyplývat z faktu, že v textu se nevyskytují všechny litery arabské abecedy, konkrétně chybí písmena ث, ح, ش, ض, ط, a ty jsou ovšem nahraditelné jejich variantami s jinou nebo žádnou diakritikou.

dodržování jistých bezpečnostních zásad, tvořilo bezpečný šifrovací klíč, a to i v kontextu 1. poloviny 20. století.

Dovedeme si představit i jiné metody šifrování založené na tomto čtverci, ovšem odpověď na tyto spekulace by nám mohlo dát pouze studium knihy Meḥmeda Ḥafida *ad-Durar al-muntaḥaba*², napsané na začátku 19. století v Istanbulu [6].

Takto bohatě a řemeslně zručně zdobená šifrovací tabulka by představovala velmi zvláštní sociologický fenomén.

3.2 Šūfijská pomůcka

K mystikům můžeme připočíst i jiné heterodoxní islámské směry, obzvláště na šūfismu částečně založenou sektu ḥurūfiya [5]. Na tenký led šīʿitských denominací se můžeme dostat, pokud si připomeneme zvolání *yā dā maḥdī* v kapitole 2.3.2.

Propojení duchovního světa písaře této listiny se šūfizmem naznačuje text okolo medailonů, obzvláště dolní řádky 6. a 7. medailonu (kapitola 2.5.6), které svými poněkud nekonvenčními osloveními Boha připomínají *dīkr*. Také medailon v kapitole 2.5.4 žádá o vyšší poznání a obsahuje zvolání *yā ʿl-lāh yā ʿl-lāh yā ʿl-lāh*.

Nejdůležitější odkaz na sūfizmus však obsahuje magický čtverec v kapitole 2.2.5, kde je uvedena celá hierarchie světců (*awliyā*, více viz [19, str. 182]).

Avšak z těchto poznámek nemůžeme usuzovat téměř na nic a to, že mystika ovlivňovala spiritualitu Východu, nás nepřekvapí.

3.3 Pomůcka pro věštění

Naznačoval by to již zmíněný medailon v kapitole 2.5.4, avšak zdůrazňování Boha jakožto vědouceho a znalého se opakuje častěji, než jeho ostatní vlastnosti (viz např. kapitolu 2.5.2, 2.5.5, 2.5.6 a výsadní postavení v rámci *asmāʿ al-ḥusnā*: 2.6.1).

Metody věštění (*istiqṣāmu*) byly na Blízkém východě mnohé [10] a čtení budoucnosti pomocí výkladu náhodného místa Koránu, nebo i jiné prestižní knihy patřilo mezi ty tradiční. Centrální pole by tak mohlo být předmětem podobných praktik — zvláště pokud si uvědomíme, že písmenům byl přiřazován různý význam a vlastnosti.

Vzhledem k tomu, že každé písmeno mělo svůj živel [9], pak tabulka mohla sloužit i k určování lékařské diagnózy apod.

3.4 Talisman

Určitým klišé je, že talismany se smotávaly do ruličky a ukládaly do kovového pouzdra, ovšem nevidíme důvod, proč by nemohl být nošen v kapse ve složeném

²Vybrané perly

stavu. Opořebování v místech, kde byl ohyb na povrchu by tomuto použití odpovídalo.

Spodní řádek jednoho z medailonů (viz kapitolu 2.5.1) vyzývá k odvrácení zraku těch, kdo se dívají, tedy zřejmě měl chránit před kletbou. Avšak největší argument pro přijetí této listiny jako amuletu je v dolním řádku posledního medailonu (kapitola 2.5.8), kde písař žádá zřejmě všechny jemu známé síly o to, aby „neodkrývaly nositele tohoto mocného *wafqu* (tedy magického čtverce) před zlem *ġinū* a společností ďáblů a odpuzovaly od něj lest podvodníků a útlak tyranů s dovolením Pána světů“.

Pokud se slovo *wafq* vztahuje na centrální pole (kdyby se vztahovalo na postranní magické čtverce, pak by bylo v množném čísle — *awfāq*), pak je užití této listiny jasné.

3.5 Jiný magický účel

Avšak ochrana majitele nemusela být jediným smyslem existence této listiny. Ono svolávání andělů (viz kapitolu 2.5.4 a 2.5.8, všiměme si, že v souladu s tradicí [7] se andělé objevují v páru) může mít různé důvody. Připomínání Sulaymá-nova prstenu (horní řádek medailonu v kapitole 2.5.3 a středové pole v šesticípé hvězdě — viz kapitolu 32) by naznačovalo snahu o přímou manipulaci s ġiny.

Souvislost s mystikou nacházíme ve tvrzení, že (např. i podle ibn Chaldūna) heterodoxní panteističtí *šūfī* chtěli uchopit svět pomocí slov [14] — listina se na mocné slovo také dovolává (viz kapitolu 2.5.7) Středové pole by pak mělo onomatantický účel [9].

Průsečík mystiky a magie představuje také nejmocnější Boží jméno (viz kapitolu 2.5.5 Horní okraj).

Kapitola 4

Závěr

Kdybych jen tušil, jak je možné, že někdo tomuhle věří a přitom rozumem nepřipustí, že skutečnost, že ranní modlitba se sestává ze dvou *raqs*, polední ze čtyřech *raqs* a večerní ze třech *raqs*, je dána určitými zvláštními vlastnostmi, jež rozumová moudrost nepostihne!¹

Tímto výrokem se vyjádřil k magickým čtvercům prominentní šūfī ve 12. století, tehdy je ještě kladl do *falsafy*. Ovšem čas smyl hranice mezi náboženstvím, mystikou, magií a filozofií a na naší listině písař spojil tmářství s matematikou, verše vytržené z Koránu a jediného Boha ve všech jeho podobách s anděly a světci, extatickými výkřiky, Maḥdīm, nejmocnějším jménem na Sulaymānově prstenu, ģiny a šayṭāny, tajemstvím a silou slov, písmen a čísel.

Dal vzniknout úchvatnému tanci originálního duchovního synkretizmu, nebo přispěl k mrtvé bažině, ve které se utopila racionalita islámského světa? Je možná dobře, že původ této listiny zůstal zahalen, zabraňuje nám to ve svůdných, nicméně nebezpečných generalizacích.

Ovšemže, kdybychom věděli, koho měla listina chránit před nástrahami nečistých sil, mohli bychom si udělat lepší obrázek o jeho způsobu myšlení. Zlatem psaná a kaligraficky vyvedená listina s originálními vzory a snad i magickým čtvercem zkonstruovaným na jméno nositele patřila k luxusním výrobkům. Nahlížíme zde pootevřenými dveřmi do duše novověkých elit Blízkého východu, jejich iracionálních přání a obav. Listina nám připomíná, že nejen chladný úsudek, ale také nelogická rozhodnutí spoluvytvářely dějiny.

¹ *Abū Ḥāmid al-Ġazālī: Zachránce bloudícího*. Vyšehrad, Praha 2004, str. 90–91.

Prameny a literatura

Prameny

- [1] *al-Qurān al-karīm. Al-Madīna li-’t-taḥḍīr aṭ-ṭibā’i*, Dimašq 2004. 605 s.
- [2] *Korán*. Přel. I. Hrbek. Academia, Praha 2000. 797 s.
- [3] *Listina se signaturou XVIII G 199*. Uloženo v Národní knihovně Praha, s.d.

Literatura

- [4] Bahbouh, Ch.: *ManuFreT 2.10 (Elektronický katalog arabských rukopisů Národní knihovny v Praze)*. Albertina income, Praha 1999.
- [5] Bausani, A.: *Ḥurūfīyya*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 3. E. J. Brill, Leyden 1971, s. 600–602.
- [6] Bosworth, C. E.: *Muammā*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 7. E. J. Brill, Leyden 1993, s. 257–258.
- [7] Bosworth, C. F. — Ruska, J.: *Tilsam*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 10. E. J. Brill, Leyden 2000, s. 500–502.
- [8] Chodkiewicz, M.: *Rūḥānīyya*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 8. E. J. Brill, Leyden 1995, s. 593–594.
- [9] Fahd, T.: *Ḥurūf*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 3. E. J. Brill, Leyden 1971, s. 595–596.
- [10] Fahd, T.: *Istiḳsām*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 4. E. J. Brill, Leyden 1978, s. 263–264.
- [11] Fahd, T.: *Sihr*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 9. E. J. Brill, Leyden 1997, s. 567–568.
- [12] Fahd, T.: *Tamīma*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 10. E. J. Brill, Leyden 2000, s. 177–178.

- [13] Fahd, T.: *Wafq* in Encyclopaedia of Islam, Vol 11. E. J. Brill, Leyden 2002, s. 28–31.
- [14] Fahd, T. — MacDonald, D. B.: *Sīmiyā*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 9. E. J. Brill, Leyden 1997, s. 612–613.
- [15] Fenton, P. — Walker, J.: *Sulaymān b. Dāwūd*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 9. E. J. Brill, Leyden 1997, s. 822–824.
- [16] Gardet, L.: *Asmā al-ḥusnā*. in Encyclopaedia of Islam, Vol. 1. E. J. Brill, Leyden 1960, s. 714–717.
- [17] Janeček, J.: *Odhalená tajemství šifrovacích klíčů minulosti*. Naše vojsko, Praha 1994, 184 s.
- [18] Karpenko, V.: *Tajemství magických čtverců*. Půdorys, Praha 1997, 197 s.
- [19] Kropáček, L.: *Dějiny islámské mystiky*. Vyšehrad, Praha 2008, 341 s.
- [20] Sedláček, J.: *al-Kitābu. Mluvnice arabského jazyka*. Fr. Hřivnáč, Praha 1898, 187 s.
- [21] Ṭāriq at-Ṭayyib: *Al-Kindi, Cryptography, Codebreaking and Ciphers*. Dostupné z url <http://www.muslimheritage.com/topics/default.cfm?ArticleID=372>, cit. 8. 2. 2008.
- [22] Wilson, E.: *Islamic Designs*. Dimašq 2002, 153 s.

Resumé

Tato studie předkládá edici listiny uchovávané v Národní knihovně v Praze pod signaturou XVIII G 199. Tato listina obsahuje magické čtverce původem z islámského kuturního areálu a arabské okultní texty. Vzhledem k jejímu značnému poškození bylo nutno některé informace doplnit, část však již byla nerekonstruovatelná. Edici doprovází poznámkový aparát usnadňující interpretaci. Poslední kapitola je věnována diskusi k účelu listiny — ta zřejmě sloužila jako talisman, ovšem nejsou vyloučeny ani jiné způsoby využití.

Příloha A

Orientační schéma listiny

	6.4							
	2.6	4.7	5.7	3	4.8	5.8	2.1	
6.3	5.6	1					4.1	6.1
	4.6						5.1	
	2.5						2.2	
	5.5						4.2	
	4.5						5.2	
	2.4						5.4	
	6.2							

Příloha B

Fotokopie listiny

Decorative header with Arabic calligraphy in gold ink.

Decorative border with intricate floral and geometric patterns and Arabic calligraphy.

Main body of the manuscript containing a large grid of text, likely a calendar or astronomical table, with columns and rows of Arabic script.

Second main body of the manuscript, continuing the grid of text from the first section.

Decorative footer with Arabic calligraphy and geometric motifs, mirroring the top border.

Final line of text at the bottom of the page, possibly a title or a concluding statement.

Příloha C

Přepis centrálního pole

